

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

ע א מיי פ"ד מה"ל
שמיטה הלכה יא ופ"א
מה"ל מ"ט הל' ח סמג
עשין ק"ו ולאוין רסח:
עב ב מיי פ"ב מהלכות
במורים הלכה ז סמג
עשין ק"ו וק"ג ט"ע י"ד
ס"י ר"ד ספ"ק ד:
עב ג מיי פ"ב מה"ל
תרומות הל' י ופ"ב
מה"ל מעשר הלכה ה סמג
עשין ק"ג ק"ה:
עב ד מיי פ"ה מה"ל
תרומות הל' יא ופ"ד
מה"ל מ"ט הל' ז וה"ל ד
ופ"ד מה"ל שמיטה הל' יב
סמג עשין ק"ה [נ"ש"ע:
י"ד סמג שלא פתיק ק"ו]:
עב ה ו מיי פ"ה מה"ל
מ"ט הל' ח:

תורה אור השלם

1. ותרעם את השנה
השמינית ואכלתם מן
התבואה ושן עד השנה
החמישית עד בוא
תבואתה האבילו יָשָׁן:
ויקרא כה כב

מוסף רש"י

פול המצרי. מן קטניות
ושמו פאוליא, שורעו
לדור. דלס וזע לירק
הוא איל מעשר ידיה
צמר לקיטה, אכל מיי
קטניות צמר הששה אילי
(מנחות ז:). צובר גורנו
לחובו. כלומר מערין יפה
וימרו, ונמצא תורם.
חמש שנתן המומה
מתן את החדש השלם
וישן כשנתמה ממקן את
הישן הנשאר (שם).

רבינו חננאל

אל תקרי לשלש אלא
לשליש. פי', אני מצוה
הברכה בשנה הששית
שאפילו התבואה שהיא
שליש מליאתה בשאר
השנים, עכשיו היא
נחשבת מן השנה הששית
ואינה מחבתת בשביעית,
וקראה הכתוב תבואה.
נתן התם השנה הששית
וחזרו והורוין
התפרגים והשומשומין
הששירשו קודם ראש
השנה מתעשרים לשעבר
(מנחות ז:). פירוש (בירושלים)
כמו פ"ר. אמר רבה אמר
רבנן אילן בתר הגנה,
דתנו רבנן אילן שנטעו
פירותיו קודם חמשה עשר
בשבת מתעשר לשנה
שעברה. תבואה ויתים
בתר שלש כדאמרין.
ירק בתר לקיטה, נמי
כדאמרין. הני דתנינן בהו
בתר השרשה כמאן, לא
כאילן ולא כתבואה ולא
כירק. הדר אמר רבה מתוך
שעשויין א' פרגין פרגי,
פירוש משארי משארי,
ומשארא זו המתמלאה
ומביאה שלש ועייין
זו לא (לי) נתמלאה,

א"ל תקרי **ש"ש** א"א **ש"ש**. כלומר עשייתה כשהוא שלש בשולה
ותימה דהדרת קושיא לרובתיה דקאמר לעיל ודלמא לא עייל
כלל וקאמר רחמנא שמיטת ומייל עד חג הסוכות וי"ל דהאי תנא לית
ליה דרשה דלעיל: **מתוך** שעשויין פרכין. מתוך שגורן מעט מעט
שאין נלקטין ונפרכין מעט ולמחר מעט
ונמלא חדש וישן מעורבין יחד אם
הלכו צהם אחר לקיטה כשאר ירק
לכן אזיל צהם צמר השרשה שצנה
אחת משרשת כל השדה שהרי צבת
אחת זורעים אותם ומעשר פירות
האילן וקטנית וירק מדרבנן הם
השרשה להחרי צבצביעית כשהשרשו
אחד לפי דעתם כך פירש הקונטרס
ותימה תינח מעשר דרבנן אלא
שבצביעית לאורייתא הואי דינס צמר
לקיטה כשאר ירק היכי אזלינן צמר
השרשה להחרי צבצביעית כשהשרשו
צבצביעית ושמא צבצביעית צומן הזה
ורבי היא כדאמר גבי פרוצובל
צפרק השולם (גיטין דף לו. ו) וס' א"י
כדתניא בת"כ מנין לאורו ודוקן
ופרגין ושומשומין שהשרשו לפני ר"ה
שכונסין אותן צבצביעית ת"ל ואספת
את תבואתה צבצביעית יכול א"ע"כ שלא
השרשו ת"ל שש שנים תורע ואספת
ששה זורעים וששה אוספים ולא ששה
זורעים וצבעה אוספים:
ויצבור גורנו לתוכו. כלומר וכיון
דיכול לתקן אמאי אזיל
צמר השרשה ומסיק דרבנן צברי אין
צילה ומימה מאי קא משני אחתי תקשי
לר"ש שזרי דסבר יש צילה ואזיל צמר
השרשה כדקתני צהדיא מקנתן השרשו
ובסיפא דהך משנה נמי תנן צפרק צ'
שבצביעית (מ"ח) א"ר"ש שזרי פול המצרי
שזרעו לורע צמחלה כיוצא בהן כלומר
צמר השרש' כאורו ודוקן ועוד מאי קשי'
ליה ויצבור גורנו לתוכו נהי דמועיל
לצבצביעית גורן לענין חדש וישן לענין
שניה הנכנסת לשלישית לא מהני דשניה מעשר שני
וכן חמישית הנכנסת לששית ומימה זה יכול לתקן שיפירש מעשר אחד
ויחלל על מעות ויאלץ המעות צירושלים והמעשר יחלק לעניים וקצת
משמע צירושלמי שבצביעית דשני מעשרות מעשר על ידי צבור גורנו:
פ"ר המצרי שורעו ב'. סיפא דהיא דהאורו והדוקן היא ומוסיף
לדרבנן שאף צפול המצרי הולכין צמר השרשה: **אמר** רבי
יצחק בר נחמני אמר שמואל **ה"ל** בר"ש שזורי. צדק ספרים גרסינן
בהקומץ רבה (מנחות ז: ו) וס' ר' שמואל צר נחמני א"ר יונתן ולא יתכן
כדמוכח כאן דפרין ומי אמר שמואל הכי ועוד דא"כ קשיא דר' יונתן
לדר' יונתן לפי הספרים דגרס התם א"ר יונתן הלכה כר"ש שזורי
במסוכין ובתרומת מעשר של דמאי דמשמע צהני דוקא כדמוכח
בצהמה המקשה (חולין עה: ו) ואע"פ שיש ספרים דגרסי צהדיא אמר
ר' יונתן ולא יתכן צמסות כמזות צריש פרק א"ע"כ (דף נה:):
חזין מייין ושמן. לענין מעשר איירי והוא הדין מים לענין הואה
צ' התערובות (זבחים פ:): **אחר** גמר פ"ר. אין זה אחר
לקיטה דזמנין דנגמר לפני ר"ה ונלקט אחר ר"ה וכל ירק נמי הולכין
צו אחר גמר פ"ר אלא דנקיט צבל דוכתי צמר לקיטה משום דלקיטה
תכף לגמר פ"ר אלא הני אין לקיטתן צממר פ"ר שממתין להן עד
שתייבשו ואין לקיטתן כחד דמתייבשין פרכין פרכין אכל גמר פ"ר
כאחת ולכן מותר לעשר לשמואל אף על גב דסבר אין צילה
ותימה שמואל דאמר כמאן הא צין ר' שמעון שזרי צין רבנן
מודו דאזלינן צמר השרשה דלפני ראש השנה כרפ"י והוא ליה
ישן ושמואל דאזיל צמר גמר פ"ר דלאחר ראש השנה הוא ליה חדש:
הוא

לגופיה. תשובה על מה נאכל בשנה השביעית: **האורו** והדוקן כו'.
מיי קטניות הן דוחן מיליו: **פרגין**. מק"ו צלע"ו: **מעשרין** לשעבר.
צמעשרות שנה שעברה אם שניה מעשר שני ואם שלישית מעשר עני:
ומותרין צבצביעית. אם השרשו ערב שבצביעית לפני ר"ה: **ומתעשרים**
לשנה הבאה. צבת לקיטתן אם משאר
שני שצבע היא שאינה שבצביעית: **צמר**
חנטה. לקמן (דף עו: ו) תנא לה צבצביעין
אילן שחנטו פירותיו קודם ט"ו שבצט
שהוא ר"ה לאילנות מתעשר לשנה
שעברה: **ירק צמר לקיטה**. כדאמרין
לעיל (ד' ז: ב) ליקט ירק ערב ר"ה כו':
הני קטניות כמאן שוינהו שהלכו צהן
אחר השרשה: **מסוך** שעשויין פרכין
פרכין. מתוך שגורן עשוי מעט מעט
שאין נלקטין כאחד אלא היוס לוקטין
ומפרכין מעט ולמחר מעט ונמלאו
חדש וישן מעורבין יחד הנפרכין לפני
ר"ה עם הנפרכין לאחר ר"ה אם
הולכין צהן אחר לקיטה כשאר ירק
כשיהא מפריש מעשרותיו ה"ל מעשר
מן החדש על הישן ומן הישן על החדש
אזיל צהם צמר השרשה שצנה אחת
משרשת כל השדה שהרי צבת אחת
זורעין אותן ומעשר פירות האילן
וקטניות וירק מדרבנן הן ויכולת ציד
החכמים לקצוץ ומן לפי דעתם לכל
אחד ואחד: **פרכין** פרכין. לשון זה
נופל צבצביעית כדאמר' צמסות ציהה
(דף יב: ב) מוללין מלילות ומפרכין
קטניות צ"ט: **ויצבור** גורנו לתוכו.
ומה צכך אם ישן וחדש מעורבין יצבור
את כל הגורן לתוכו כלומר צבצביעיתו
שיהא הכל צבלל יחד יפה ונמצא
כשיתרוס ויעשר יאה מן החדש צמעשר
לפי מה שיש חדש צגורן ומן הישן לפי
מה שיש ישן: **מי** לא תניא. דסמכין
לצילה לומר יפה צבלל ונמצא תורם מן
החדש לפי מה שיש חדש ומן הישן לפי
מה שיש ישן: **פול המצרי**. מין קטנית
פאוליא ודרכן לורען לירק ולורע

6) שבצביעית פ"ב מ"ו,
7) מנחות ז: [מס' שבצביעית
פ"ב ה"ד, א] [זבחים פ: ב,
ד] [מנחות ז: ע"ט, א].

הגהות הב"ח

א) רש"י
ב) אשתימתימה כו' דתבואה
וחיטם לא פליגי והכל
מודים דלא אזלינן:

לעני רש"י

מיליו [פני'ל]. דוחן.
מק"ו [מ"ק]. פ"ר.
פאוליא [פני'ל].
שעשויין.

רבינו חננאל (המשך)

הכל לפי שומן המקום,
כיון שהשרשה של כל
הפרוגות כאחת, אמר
רבנן חייבם במעשר
בשנת השרשתן, אם
שנה שנייה [שנייה], אם
שלישית שלישית, לפי
שומן השרשה [באילן]
ידוע הוא כגון הקליטה
באילן, ואקשי עליה
אבי ויצבור גורנו בתוכו.
כלומר, יעקרב הפרגין
כלם כאחד [נידוש] אותם
ועשה הכל גורן אחד,
ואע"פ שזו הפרוגה הביאה
שליש קודם זו הפרוגה,
ויציא מעשרותיו מתוכו,
שנמצא מעשר מן החדש
[שבין] על החדש שבו, ומן
הישן שבו על הישן שבו.
כ"י וז"ל בן כיפר שאמר
משום ר' שמעון שזורי
בענין פול המצרי שזרעו
לדור, ור' י' שמעון
שזורי א' פול המצרי זרעו
לדור מתעשר לשעבר,
ודעי לירק מתעשר להבא,
ודעי לדור הוא חי ממי
שנה שעברה, ודעי לאכלו
כירק הוא חי ממי שנה
הבאה. ופרק רבה ר'
שמעון שזורי קא אמרת,
י' שמעון שזורי סבר
שהיה שילב ונעשה כולו
[כאחד, ומת' דקתני
האורו והדוחן כולו, לרבנן
דפליגי עליה, סברי אין
בילה, ואמרין משמי'
דשמואל הילכתא כו']
שמעון שזורי, ואתקפו
עליה איני, והא אמר
שמואל לכל אין בילה
חזין מייין ושמן, מכלל
שהפירות אין להם בילה.
ואמרין אישתמיטתיה,
כלומר נעלמה ממנו,
הא דאמר שמואל הכל
הולך אחר גמר פ"ר,
פ"ר, ולפיכך אמר צובר
גרנו בתוכו כי באותה
העת נגמר [הפרין] ולא
אמר שמואל הלכה כו'
שמעון שזורי משום
דקסבר יש בילה, והא
לית ליה לשמואל בילה
בפירות, אלא משום
שהולך אחר גמר פ"ר.

א) ע"י הטעם צבצביעין עין
פרכין.
ב) ר"ל ר"ש שזורי פירש
במסופת פ"ב שבצביעית דלס'
ועוד לורע וכו' וע"ש הטעם.

ארכיב